

باسمه تعالی

بهترین و برجسته ترین فکرها باید بنشینند و برای آموزش و پرورش طراحی کنند.

مقام معظم رهبری

گزارش همایش دوروزه علمی برنامه‌ی درسی ملی در روزهای ۳۰ و ۳۱ مردادماه

تولید برنامه‌ی درسی ملی کشور در پاسخ به نیازها و ضرورت‌های موجود و پس از مطالعات و بررسی‌های اولیه، بر اساس مصوبه‌ی مورخ ۸۶/۲/۲۷ شورای عالی آموزش و پرورش آغاز شد. هدف از این طرح تدوین نقشه‌ی کلان برنامه‌ی درسی و محتوای آموزشی و پرورشی کشور است که با رویکرد تحول‌گرایانه و نوآورانه، با توجه به نیازهای فراگیران و استفاده از تجربه‌های ملی و جهانی و الگوهای بومی و مبتنی بر فلسفه‌ی اسلامی تعلیم و تربیت، انجام می‌شود و بخشی مهم از مهندسی فرهنگی کشور را رقم خواهد زد.

از آنجا که تولید این سند نیازمند استفاده از ظرفیت علمی و پژوهشی کشور و بهره‌برداری از دیدگاه‌ها، طرح‌ها و ایده‌های صاحب‌نظران عرصه‌ی تعلیم و تربیت می‌باشد؛ دبیرخانه‌ی طرح با همکاری انجمن مطالعات برنامه‌ی درسی ایران و دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی کشور همایش علمی "برنامه‌ی درسی ملی جمهوری اسلامی ایران: چشم‌اندازها و راهبردها" را در قالب چهارمین همایش از سری همایش‌های برنامه‌ی درسی ملی در ۳۰ و ۳۱ مرداد ماه سال ۸۷ در محل اردوگاه شهید باهنر تهران برگزار نمود. مشارکت علمی و گسترده‌ی صاحب‌نظران، پژوهشگران و کارشناسان تعلیم و تربیت در این گام بلند و اساسی زمینه‌ی تحول بنیادین برنامه و محتوای آموزشی و تربیتی کشور و تحقق شعار نوآوری و شکوفایی را در این عرصه فراهم خواهد ساخت که بی‌تردید موجب غنای سند برنامه‌ی درسی ملی جمهوری اسلامی ایران خواهد شد. محورهای سیصد مقاله‌ی رسیده تا تاریخ ۱۰ تیرماه سال جاری به دبیرخانه‌ی همایش عبارت بودند از

۱- مبانی، اصول و کلیات

۱-۱- راهکارها و الگوهای اسلامی شدن برنامه‌ی درسی

۲-۱- جایگاه فطرت در عناصر برنامه‌ی درسی

۳-۱- ارزش‌های اساسی در برنامه‌ی درسی

۴-۱- جایگاه بنیادهای دینی و فلسفی و یافته‌های علمی در برنامه‌ی درسی ملی

۱-۵- ملاحظات آینده نگرانه در برنامه‌ی درسی

۱-۶- منابع، مبانی و الگوی تدوین اهداف در محتوای آموزشی کشور

۱-۷- راهکارهای نو و کلان برای شکوفایی دانش‌آموزان در عناصر برنامه‌ی درسی

۱-۸- جنسیت در عناصر برنامه‌ی درسی

۱-۹- نقش نهادهای اجتماعی، خانواده، رسانه‌ها و ... در برنامه‌ی درسی ملی و محتوای آموزشی

۱-۱۰- نقش نظام سیاسی - اجتماعی در ارتقای برنامه‌ی درسی

۱-۱۱- چگونگی پاسخ به انتظارات محیط بیرونی از برنامه‌ی درسی

۲- محتوای آموزشی و پرورشی و حوزه‌های یادگیری

۲-۱- اصول و معیارهای انتخاب و سازماندهی محتوا در برنامه‌ی درسی

۲-۲- مهارت‌ها و ارزش‌های مشترک در محتوای برنامه‌ی درسی

۲-۳- نسبت محتوا با تفاوت‌های یادگیرنده (تفاوت‌های فرهنگی، قومی، جنسیتی و فردی) و راهکارهای رعایت آن

۲-۴- دیدگاه‌های نوین محتوا و برنامه‌ی درسی

۲-۵- حوزه‌های خاص یادگیری و شاخصه‌های تعیین آن

۲-۶- شاخص‌ها و اصول انتخاب محتوا توسط یادگیرندگان

۲-۷- نقد قالب‌های موجود و پیشنهاد الگوها و قالب‌های نو در ارائه‌ی محتوای آموزشی و پرورشی

۲-۸- میزان انعطاف در محتوای آموزشی و پرورشی

۳- ساختار، مقاطع، رشته‌ها

۳-۱- ضرورت‌ها و موانع تحقق یکپارچه‌سازی در نظام آموزش و پرورش

۲-۳- ملاک‌ها و معیارهای تعیین‌گذار یا توقف در دوره‌ها و پایه‌های تحصیلی

۳-۳- دانش‌آموزان محروم از ادامه‌ی تحصیل و چگونگی آماده‌سازی آنان برای زندگی موفق

۳-۴- الگوهای قابل‌ارائه در تعیین ساختار نظام آموزشی (مقاطع و رشته‌ها)

۳-۵- انعطاف جدول زمانی و ملاحظات فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و اقلیمی

۴- اختیارات و میزان تمرکز و عدم تمرکز

۴-۱- تجربیات و چالش‌های جهانی برنامه‌ی درسی در امر تمرکز و عدم تمرکز

۴-۲- کاهش تمرکز و حدود آن در قوانین و سیاست‌های نظام

۴-۳- دلالت منابع دینی در میزان تمرکز و عدم تمرکز در برنامه‌ریزی درسی

۴-۴- الگوها و راهکارهای بهره‌برداری از ظرفیت‌های علمی و فرهنگی استان‌ها و مناطق برای مشارکت در فرایند برنامه‌ریزی درسی

۴-۵- انعطاف‌پذیری و تمرکز زدایی در طراحی و تدوین برنامه‌های درسی و سطوح آن

۵- ارزش‌یابی، پیشرفت تحصیلی و تربیتی و راهبردهای آموزشی

۵-۱- شاخص‌های پیشرفت تحصیلی و الگوهای جدید در سنجش آن

۵-۲- ارزشیابی پیشرفت تحصیلی همه‌جانبه‌نگر

۵-۳- چگونگی ارزش‌یابی از میزان تحقق اهداف اخلاقی و فرایندهای تفکر

۵-۴- نقش و جایگاه معلم، خانواده و دانش‌آموز در ارزش‌یابی پیشرفت تحصیلی و الگوهای آن

۵-۵- راهکارها و الگوهای رعایت اصول اخلاقی در ارزش‌یابی پیشرفت تحصیلی

۵-۶- الگوهای ایفای نقش سازمان‌ها و مؤسسات برون‌بخشی در ارزش‌یابی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان

۵-۷- تفاوت‌های فردی و سهم یادگیرندگان در تعیین راهبردهای یادگیری و ارزش‌یابی پیشرفت تحصیلی در هر یک از دوره‌های تحصیلی

۵-۸- نقش فناوری اطلاعات و ارتباطات در تحول راهبردهای یاددهی - یادگیری و ارزش‌یابی از پیشرفت تحصیلی

۵-۹- راهبردهای نوین آموزشی و الگوهای تحقق آن در نظام آموزشی ما

۶- مواد و رسانه‌های آموزشی

۶-۱- سیاست‌های نو و مطلوب ناظر به تولید، انتخاب، کاربرد و ارزش‌یابی مواد و رسانه‌های آموزشی

۶-۲- نقش و جایگاه کتاب آموزشی در برنامه‌ی درسی ملی

۶-۳- نقش و جایگاه مواد و رسانه‌های مبتنی بر فناوری اطلاعات (ICT)

۶-۴- نقش و جایگاه دولت و بخش خصوصی در تولید و ارزش‌یابی مواد و رسانه‌های آموزشی

۶-۵- نقش مجریان (معلم، دانش‌آموز، والدین و ...) در تولید مواد و رسانه‌های آموزشی

۶-۶- کاربرد دانش روان‌شناسی و جامعه‌شناسی در تولید مواد و رسانه‌های آموزشی

۶-۷- الگوی بکارگیری مواد و رسانه‌های متنوع آموزشی

۷- لوازم و زمینه‌های اجرایی برنامه‌ی درسی ملی و ارزش‌یابی آن

۷-۱- الگوهای اجرای برنامه‌ی درسی ملی و اصول و معیارهای انتخاب الگوی مطلوب

۷-۲- آسیب‌شناسی اجرای برنامه‌ی درسی ملی و راهکارهای پیشگیری از آن

۷-۳- بررسی نقاط قوت و کاستی‌های منابع انسانی و ارائه‌ی راهکارهای نو برای ارتقای آن

۷-۴- بررسی قوانین، مقررات و تشکیلات فعلی وزارت آموزش و پرورش و ارائه‌ی پیشنهاداتی برای اصلاح و تغییر آن در جهت اجرای برنامه‌ی درسی ملی

۷-۵- چگونگی نظارت و پشتیبانی از برنامه‌های درسی در فرایند اجرا

۷-۶- الگوهای ارزش‌یابی برنامه‌ی درسی از منظر مبانی فلسفی آنها

۷-۷- چگونگی حفظ و ارتقای استانداردهای آموزشی از طریق نظام ارزش‌یابی ملی

رویکردها و ویژگی مقالات رسیده عبارت بودند از ابتدا بر فلسفه‌ی اسلامی تعلیم و تربیت و فرهنگ ملی کشور، توجه به آسیب‌ها و کاستی‌های وضع موجود، وضوح، کاربردی بودن و نوآوری در راهکارهای ارائه شده، مستند به یافته‌های معتبر پژوهشی و تجربه‌های موفق ملی یا جهان.

دبیری علمی این همایش را دکتر علیرضا عصاره دارای دکترای برنامه‌ریزی درسی و عضو هیأت علمی دانشگاه شهید رجایی برعهده داشت که پرفسور محمدرضا سرکارآرانی و عسگر ملکی بیرجندی به عنوان دستیار، ایشان را یاری می‌نمودند. این افراد پس از بحق و تبادل نظر فراوان تعداد چهار مقاله از مجموع مقالات رسیده را جهت ارائه در همایش پذیرفتند.

اعضای شورای علمی این همایش دو روزه نیز عبارت بودند از آقایان دکتر علی اصغر احمدی، مهندس محسن جعفرآبادی، حجت الاسلام و المسلمین دکتر علی ذوعلم، دکتر سید احمد زرهانی، پرفسور محمدرضا سرکارآرانی، دکتر عباس صدری، حجت الاسلام و المسلمین همایون صدوقی، دکتر علی عسگری، دکتر علیرضا عصاره، دکتر محمد عطاران، دکتر علیرضا کیامنش، حجت الاسلام و المسلمین دکتر محی‌الدین بهرام محمدیان، دکتر حسن ملکی، عسگر ملکی بیرجندی، دکتر نعمت الله موسی‌پور، دکتر محمود مهرمحمدی، دکتر سید حسین میرلوحی، مهندس مهدی نوید ادهم و خانم‌ها دکتر جمیله علم‌الهدی و آمنه احمدی.

آنچه در برگزاری این همایش بسیار جالب توجه بود استقبال کم‌نظیر اندیشمندان، فرهیختگان، رؤسای سازمان‌های آموزش و پرورش و اعضای کمیته‌های استانی برنامه‌ی درسی ملی بود. حضور بیش از هفتصد نفر از کارشناسان تعلیم و تربیت طی دو روز، ارائه‌ی چهار مقاله‌ی علمی از مجموع سیصد مقاله رسیده به دبیرخانه‌ی همایش و برگزاری دو میزگرد تخصصی و هفت نشست کارگروه هم‌اندیشی از نکات برجسته‌ی این همایش بود.

در روز اول پس از ارائه‌ی گزارش دبیر علمی همایش و مدیر طرح جناب آقایان دکتر علیرضا عصاره و حجت الاسلام و المسلمین دکتر علی ذوعلم؛ مقام عالی وزارت جناب آقای دکتر علی احمدی، حجت الاسلام و

المسلمین دکتر رشاد رئیس شورای مهندسی فرهنگی شورای عالی انقلاب فرهنگی و حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای دکتر محمدیان معاون وزیر و رئیس سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی با موضوع برنامه‌ی درسی ملی به ایراد سخنرانی پرداختند.

سپس میزگردی با عنوان برنامه‌ی درسی ملی از منظر جهانی با مدیریت آقای عسگر ملکی بیرجندی عضو تیم مجری برنامه‌ی درسی ملی و با حضور آقایان دکتر محمود مهرمحمدی استاد دانشگاه تربیت مدرس و رئیس انجمن مطالعات برنامه‌ریزی درسی ایران، پرفسور محمدرضا سرکارآرانی دانشیار دانشگاه علامه طباطبائی، پرفسور ماسامی ماتوبا استاد دانشگاه ناگویا و صاحب‌نظر برنامه‌ی درسی ملی از کشور ژاپن و دکتر عباس صدری رئیس دفتر منطقه‌ای آیسسکو در ایران برگزار شد.

برنامه‌ی عصرگاهی روز اول شامل ارائه‌ی چهار مقاله با حضور اعضای هیأت رئیسه‌ی به مدیریت آقایان دکتر علیرضا عصاره، دکتر عباس رهی معاون آموزش و نوآوری وزرات متبوع و خانم دکتر تحریری نیک‌صفت رئیس پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش برگزار شد و سپس نشست‌های هم‌اندیشی در چهار کارگروه با عناوین کلیات، محتوای آموزشی و پرورشی و حوزه‌های یادگیری، اختیارات و میزان تمرکز و عدم تمرکز و لوازم اجرایی و ارزش‌یابی برنامه به ترتیب با مسئولیت آقایان حجت‌الاسلام والمسلمین صدوقی، دکتر علیرضا عصاره، دکتر سیداحمد زرهانی و خانم آمنه احمدی برگزار و در آن‌ها تعداد بیست مقاله توسط نویسندگان آن ارائه شد.

برنامه‌ی صبحگاهی روز دوم همایش با سخنرانی دکتر رحیم‌پورازغدی عضو شورای عالی انقلاب فرهنگی، پرفسور ماسامی ماتوبا و دکتر محمود مهرمحمدی آغاز شد. سپس میزگردی با عنوان مبانی برنامه‌ی درسی ملی جمهوری اسلامی ایران با مدیریت دکتر علیرضا عصاره و حضور آقایان حجج‌الاسلام و المسلمین دکتر شاملی عضو هیأت علمی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام‌خمینی (ره)، دکتر صادق‌زاده استاد

دانشگاه تربیت مدرس، دکتر محی‌الدین بهرام‌محمدیان و دکتر جمیله علم‌الهدی استاد دانشگاه شهید بهشتی به همراه دکتر یوسف پراگلا استاد مدعو از کشور ایالات متحده برگزار شد. پایان برنامه‌ی صبحگاهی بیانات آقای واحدی مشاور وزیر معارف کشور اسلامی افغانستان بود که درخصوص برنامه‌ی درسی آن کشور سخنانی ایراد نمود. لازم به ذکر است که این همایش در روز دوم میزبان کارشناسان برنامه‌ریزی درسی کشور افغانستان نیز بود.

در بخش عصرگاهی روز دوم ابتدا چهارمقاله در حضور آقای مهندس فاضلی معاون اداره مالی سازمان به عنوان رئیس و آقایان مهندس جعفرآبادی مدیرکل دفتر تألیف فنی حرفه‌ای و کار و دانش، دکتر زرهانی عضو کمیته تولید برنامه‌ی درسی ملی به عنوان اعضای اصلی و دکتر کاظم اکرمی وزیر اسبق آموزش و پرورش به عنوان عضو مدعو هیأت رئیسه ارائه شد و سپس سه نشست هم‌اندیشی با عناوین ساختار و مقاطع رشته‌ها با مسئولیت دکتر علی‌اصغر احمدی، ارزش‌یابی از پیشرفت تحصیلی با مسئولیت دکتر علیرضا عصاره و مواد و رسانه‌های آموزشی با مسئولیت دکتر محمود مهرمحمدی تشکیل و در آن ۱۲ مقاله توسط نویسندگان آن ارائه شد.

لازم به ذکر است که چکیده‌ی مقاله‌ها توسط دبیرخانه‌ی همایش با همکاری اداره کل چاپ و توزیع کتاب‌های درسی سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی حین برگزاری مراسم در اختیار شرکت‌کنندگان قرار گرفت.

حسن ختام این همایش دوروزه که با پوشش خبری چشمگیر ارباب جراید، خبرگزاری‌ها و رسانه‌های تصویری همراه بود با ارائه‌ی جمع‌بندی توسط حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر ذوعلم مدیر طرح و سخنرانی حجت‌الاسلام دکتر محمدیان معاون وزیر و رئیس سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی انجام پذیرفت.

روابط عمومی همایش علمی برنامه‌ی درسی ملی